

Guía Docente				
Datos Identificativos				2020/21
Asignatura (*)	Liderado e Dirección de Centros Escolares	Código	652536003	
Titulación	Máster Universitario en Dirección, Xestión e Innovación de Institucións Escolares			
Descritores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Mestrado Oficial	1º cuatrimestre	Primeiro	Obrigatoria	3
Idioma	Galego			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Pedagogía e Didáctica			
Coordinación	Sanchez Bello, Ana	Correo electrónico	ana.sanchez.bello@udc.es	
Profesorado	Sanchez Bello, Ana	Correo electrónico	ana.sanchez.bello@udc.es	
Web				
Descrición xeral	A materia presenta o liderazgo e a dirección de institucións educativas como alicerces nos que se sustentan o cambio e a transformación dun centro escolar. Partindo desta premisa básica, apóstase por unha dirección e un liderzgo que traballen desde a cultura da colexialidade, da confianza e da participación, establecéndose como meta a creación de comunidades de aprendizaxe democráticas basadas na sustentabilidade e na xustiza social. A metodoloxía de traballo na materia será fundamentalmente activa, onde os estudantes serán os principais protagonistas das análises, dos debates e das propostas que se formulen a partires da documentación de referencia.			
Plan de continxencia	1. Modificacións nos contidos Non hai modificacións 2. Metodoloxías *Metodoloxías docentes que se manteñen Estudio de caso, traballos tutelados, análise de fontes documentais *Metodoloxías docentes que se modifican aprendizaxe colaborativa 3. Mecanismos de atención personalizada ao alumnado -correo electrónico moodle teams 4. Modificacións na avaliación Non hai modificacións *Observacións de avaliación: 5. Modificacións da bibliografía ou webgrafía Aquela bibliografía que non poda set consultada polo alumnado se buscará unha alternativa na web			

Competencias / Resultados do título	
Código	Competencias / Resultados do título
A1	E1: Examinar e interpretar a normativa aplicable aos centros docentes.
A2	E2: Fomentar a participación da comunidade educativa e a promoción da imaxe externa.
A6	E6: Desenvolver, entre as propostas de boas prácticas, un liderado acorde coas necesidades dos centros educativos.
A7	E7: Desenvolver procesos de avaliación de programas, servizos e estratexias e recursos de intervención educativa en distintos contextos.
A11	E11: Analizar materiais curriculares e as súas relacións e implicacións en modelos e proxectos curriculares para as actuais sociedades do coñecemento e informacionais.
A14	E14: Xustificar a organización dos centros escolares por proxectos.
A37	E37: Coñecer as políticas, os modelos e as prácticas igualitarias de calidad e innovación educativa, para poder implementalas e promoverlas nas institucións educativas.

B1	CB6: Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, en moitas ocasións nun contexto de investigación.
B2	CB7: Que o estudiantado saiba aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.
B3	CB8: Que o estudiantado sexa capaz de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.
B4	CB9: Que o estudiantado saiba comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades.
B5	CB10: Que o estudiantado posúa as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun modo que haberá de ser en gran medida autodirixido ou autónomo.
B7	G2: Facilitar a mediación, xestión e resolución de conflitos, fomentando a non violencia, a prevención da conflictividade e a convivencia.
B8	G3: Liderar e fomentar o traballo en equipo.
B9	G4: Xestionar o cambio e a innovación.
B12	G7: Motivar a equipos de profesionais da educación.
B13	G8: Comunicar obxectivos e estratexias educativas.
B14	G9: Dirixir estratexicamente: planificar, implementar e avaliar plans e proxectos dos centros educativos.
B15	G10: Promover a formación do profesorado e a creación de redes de aprendizaxe colaborativo intra e interinstitucionais.
B16	G11: Integrar coñecementos e perspectivas para exercer a función directiva de maneira informada, xusta, crítica, comprometida, democrática, distribuída e solidaria.
C1	T1: Expresarse correctamente, tanto de forma oral como escrita, nas línguas oficiais da comunidade autónoma.
C2	T2: Dominar a expresión e a comprensión de forma oral e escrita dun idioma estranxeiro.
C3	T3: Empregar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercizo da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida.
C4	T4: Desenvolverse para o exercizo dunha cidadanía respectuosa coa cultura democrática, os dereitos humanos e a perspectiva de xénero.
C5	T5: Entender a importancia da cultura emprendedora e coñecer os medios ao alcance das persoas emprendedoras.
C6	T6: Adquirir habilidades para a vida e hábitos, rutinas e estilos de vida saudables.
C7	T7: Desenvolver a capacidade de traballar en equipos interdisciplinares ou transdisciplinares, para ofrecer propostas que contribúan a un desenvolvemento sostible ambiental, económico, político e social.
C8	T8: Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.
C9	T9: Ter a capacidade de xestionar tempos e recursos: desenvolver plans, priorizar actividades, identificar as críticas, establecer prazos e cumprilos.

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe	Competencias / Resultados do título		
Adquirir unha visión de conxunto do desenvolvemento da dirección de institucións educativas desde a diversidade de perspectivas que a configuran, tanto en ámbitos estatais como internacionais.	AM1 AM14 AM37	BM12 BM13 BM14 BM16	CM5 CM6
Concebir a dirección de centros educativos como un proceso continuado de negociación e construción de significados, orientacións, decisións, estratexias e accións determinadas.	AM1 AM2 AM6 AM14 AM37	BM1 BM7 BM8 BM9 BM12 BM13 BM14 BM15 BM16	CM7 CM8

Interpretar a función directiva, o liderazgo e a organización de institucións educativas desde perspectivas epistemolóxicas, reglamentarias, profesionais e axiolóxicas.	AM1 AM2 AM6 AM7 AM11 AM14 AM37	BM1 BM5 BM7 BM8 BM9 BM12 BM13 BM14 BM16	CM4 CM5 CM6 CM7 CM8
Desenvolver unha disposición reflexiva, negociadora, colaboradora, investigadora, igualitaria e pro-activa en relación ao complexo papel e cometido do liderazgo e da dirección de institucións educativas.	AM1 AM2 AM6 AM7 AM11 AM14 AM37	BM1 BM2 BM3 BM4 BM5 BM7 BM9 BM12 BM13 BM14 BM15 BM16	CM1 CM2 CM3 CM4 CM5 CM6 CM7 CM8 CM9

Contidos	
Temas	Subtemas
Conceptualización do liderazgo na dirección de organizacións educativas	Significado Características Perspectivas
Estilos de liderazgo e cultura da organización	Liderazgo colexiado e cultura da confianza Liderazgo sostible e cultura do cambio Liderazgo comprometido e xustiza social Liderazgo participativo e comunidades de aprendizaxe
O papel da dirección na organización e planificación colaborativa das organizacións educativas	Funcións, dimensións e órganos Procesos de coordinación, comunicación, colaboración, convivencia e participación democrática Procesos de seguimento, avaliación, asesoramento, dinamización, innovación e mellora. Ética e igualdade de xénero

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais
Aprendizaxe colaborativa	A2 B2 B3 B7 B8 B12 C6 C2	15	0	15
Estudo de casos	A1 A11 A14 A37 B13 B16 C1 C7	6	0	6
Traballos tutelados	A6 B4 B5 B9 B14 B15 C3 C4 C5 C8 C9	0	20	20
Análise de fontes documentais	A7 B1	0	34	34
Atención personalizada		0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Aprendizaxe colaborativa	Traballo en pequeno grupo para contrastar puntos de vista sobre a información extraída dos documentos e realización do resume analítico.
Estudo de casos	Análise de casos presentados en clase pola profesora ou profesionais da educación.
Traballos tutelados	Traballo en grupo que implica a realización de traballo de campo en escenarios educativos (estudo de caso), ou a análise do discurso, ou a análise de documentos mais unha argumentación que relacione as evidencias descubertas con fundamentos teóricos para xustificar o estilo de liderazgo posto de manifesto.
Análise de fontes documentais	Presentación dos documentos por parte da profesora e lectura e análise do seu contido por parte do/a estudante.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Aprendizaxe colaborativa Estudo de casos Traballos tutelados	Sesións de seguimento durante as clases e de titorías ao longo do traballo tutelado que consite nun traballo en grupo que implica a realización de traballo de campo en escenarios educativos (estudo de caso), ou a análise do discurso, ou a análise de documentos mais unha argumentación que relacione as evidencias descubertas cos fundamentos teóricos para xustificar o estilo de liderazgo posto de manifesto.

Avaliación			
Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descrición	Cualificación
Traballos tutelados	A6 B4 B5 B9 B14 B15 C3 C4 C5 C8 C9	Os criterios/requisitos mínimos a partir dos cales se avaliarán os traballos tutelados serán: -O grao de profundidade coa que se traballe o contido. -A utilización dunha linguaxe propia do contexto disciplinar. -A utilización de fontes documentais complementarias e actuais. -A presentación e a claridade da exposición.	100

Observacións avaliación

Fontes de información

Bibliografía básica	Vázquez Recio, Rosa (2013). La dirección de centros: gestión, política, ética y política. Madrid: Morata Alcande, Ana Isabel et al. (2006). Transformando la escuela: comunidades de aprendizaje. Barcelona: Graó Bolívar, Antonio (2010). El liderazgo educativo y su papel en la mejora: una revisión actual de sus posibilidades y limitaciones. Psicoperspectivas. Individuo y Sociedad, 9 (2), págs. 9-33 VV. AA. (2010). Monográfico Liderazgo educativo. Organización y gestión educativa Ball, St. J. (1989). La micropolítica de la escuela: hacia una teoría de la organización. Barcelona: Paidós/Mec Anderson, Gary L. (2009). Advocacy Leadership. Toward a post-reform agenda in education. London: Routledge Bolívar, Antonio (2012). Políticas actuales de mejora y liderazgo educativo. Málaga: Aljibe Hargreaves, Andy y Fink, Dean (2008). El liderazgo sostenible. Madrid: Morata Hargreaves, Andy (1996). Profesorado, cultura y postmodernidad. Madrid: Morata Hargreaves, Andy y Fullan, Michael (2014). Capital profesional. Madrid: Morata Woods, Peter (2005). Democratic Leadership in education. London: Sage Cantó, Natàlia; Castiñeira, Ángel y Font, Anna (2009). Las fuentes del liderazgo social. Barcelona: Editorial Mediterráneo S. L. O'Connell, Brian F. Hesselbein i M. Goldsmith (eds.), El líder del futuro/2. (2007). ¿Características distintivas de los líderes exitosos de organizaciones de voluntariado. Pasado, presente y futuro?, Barcelona: Ed. Deusto. Anderson, Gary L. (2014). Educational Leadership, Politics, and Advocacy, M.A.. http://steinhardt.nyu.edu/alt/edleadership/politics/
Bibliografía complementaria	

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

Observacións

(*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías